

เมื่อเสรีนิยมเกิดและเบ่งบานในดงอนุรักษนิยม ?
การศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566 จังหวัดสงขลา

Did Liberalism Emerge and Flourish in a Conservative
Stronghold? A Study of the 2023 General Election
in Songkhla Province

บุษอริ ยีหะ*

Bukhoree Yeema**

บทความนี้
Received
31 กรกฎาคม 2567
Revised
4 กันยายน 2567
Accepted
15 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มาจากการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566 จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสงขลา 2. เพื่อวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งของจังหวัดสงขลาทั้งในระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ทางการเมือง ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายส่วน ประกอบด้วยการสำรวจเอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เช่น การติดตามการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัครและคณะทำงาน การเข้าร่วมฟังการปราศรัย การสังเกตการณ์วันลงสมัครรับเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดสงขลาที่พรรคประชาธิปัตย์ครองความนิยมมาอย่างยาวนานจนถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่มีอุดมการณ์อนุรักษนิยมสูงไม่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้

* รองศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (ดร.)

** Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University. (Ph.D.)

แต่ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อระบบเลือกตั้งเป็นระบบคู่ขนานระหว่างระบบเขตกับระบบบัญชีรายชื่อ ใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ คัดคะแนนแยกออกจากกัน ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะตนในระบบเขตเป็นหลัก ส่วนระบบบัญชีรายชื่อให้อิสระแก่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น แม้ว่าผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 6 คนจาก 9 เขต มากกว่าการเลือกตั้งปี 2562 แต่เป็นการเลือกจากปัจจัยที่มาจากคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ไม่ใช่มาจากความนิยมที่มีต่อพรรค ซึ่งพิจารณาได้จากคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อที่พรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้อันดับที่ 1 ในเขตที่ชนะเลือกตั้งเลย ในส่วนของพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้งมีการเข้าร่วมรับฟังปราศรัยจากเวทีของพรรคก้าวไกล ที่มีอุดมการณ์เสรีนิยม ซึ่งสะท้อนจากนโยบายหาเสียงอย่างค้ำคั่ง แตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น โดยเฉพาะพรรคที่มีอุดมการณ์อนุรักษนิยม ผลการเลือกตั้งพรรคก้าวไกลไม่สามารถชนะเลือกตั้งในระบบเขตเลย แต่ในระบบบัญชีรายชื่อได้คะแนนเป็นอันดับที่ 1 ถึง 6 เขต จากทั้งหมด 9 เขต แม้กระทั่งในเขตเลือกตั้งที่ไม่ได้ส่งผู้สมัครในระบบเขต อย่างไรก็ตาม เมื่อนำคะแนนระบบบัญชีรายชื่อของพรรครวมไทยสร้างชาติรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีอุดมการณ์อนุรักษนิยมทั้ง 2 พรรค พบว่ามีคะแนนมากกว่าพรรคก้าวไกล จึงยากที่จะสรุปได้ว่า อุดมการณ์เสรีนิยมได้เกิดและแบ่งบานในพื้นที่อนุรักษนิยมแห่งนี้แล้ว

คำสำคัญ : การเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง--ไทย--สงขลา, พฤติกรรมทางการเมือง, พรรคการเมือง

Abstract

This research article is based on a study titled A Study of Political Movements and Voting Behavior in the 2023 General Election in Songkhla Province. The objectives are: (1) to examine the political movements and behavior of election candidates, as well as the voting behavior of eligible voters in Songkhla Province, and (2) to analyze the election results in both the constituency and party-list systems in relation to political ideologies. This study employed qualitative methods, collecting data from various sources, including document analysis, semi-structured interviews with key informants—such as election candidates and their campaign teams—and non-participant observation, which involved monitoring campaign activities, attending speeches, and observing election-day events.

The research findings revealed that Songkhla, a province historically dominated by the Democrat Party and considered highly conservative, like other southern provinces, experienced significant changes in political movements and voting behavior during the 2023 general election. The transition to a parallel election system, with separate constituency and party-list ballots, led to a shift in political dynamics. Candidates primarily focused on individual campaigns within the constituency system, while the party-list system provided voters with greater flexibility in their choices. Although Democrat Party candidates won 6 out of 9 constituencies—more than in the 2019 election—this victory was largely attributed to the personal appeal of individual candidates rather than the party’s overall popularity. This was evident from the fact that the Democrat Party did not rank first in the party-list system in any of the constituencies where its candidates won.

Regarding voters’ political behavior and election participation during the campaign period, speeches by the Move Forward Party, which espouses a liberal ideology reflected in its campaign policies, attracted substantial attendance. This stands in contrast to other political parties, particularly those with conservative ideologies.

Although the Move Forward Party did not secure any constituency seats, it ranked first in the party-list system in six out of the nine constituencies, even in areas where it did not field a constituency candidate. However, when the combined party-list votes of the conservative-leaning United Thai Nation Party and the Democrat Party were taken into account, they surpassed those of the Move Forward Party. Therefore, it remains difficult to conclude that liberalism has truly emerged and flourished in this traditionally conservative region.

Keywords: Elections, Elections--Thailand--Songkhla, Voting Behavior, Political Parties

บทนำ

สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ที่มักจะได้รับ ความสนใจทางการเมืองและการเลือกตั้ง ในแต่ละครั้ง ด้านหนึ่งเป็นผลมาจากพรรคประชาธิปัตย์ครองความนิยมมาอย่างยาวนานเกือบ 3 ทศวรรษ ในลักษณะผูกขาดเกือบทั้งหมดของภาคใต้ ซึ่งรวมถึงจังหวัดสงขลา ยกเว้น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พฤติกรรม การเลือกตั้งนิยมเลือกตัวบุคคลมากกว่าพรรค (บุษอริ ยีหะมะ, 2562) และอีกด้านหนึ่งแกนนำ พรรคคนสำคัญๆ ของพรรคประชาธิปัตย์หลายยุค หลายสมัยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ของ สงขลา เช่น ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ถาวร เสนเนียม นิพนธ์ บุญญามณี

การเมืองของสงขลาเพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ต้องพ่ายแพ้การเลือกตั้งอย่างหนักจากที่เคยครองที่นั่งทั้งจังหวัด 8 ที่นั่ง เหลือเพียง 3 ที่นั่งเท่านั้น ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ส่งสัญญาณให้เห็นว่า ภูมิทัศน์ทางการเมืองของจังหวัด สงขลาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอดีตนับตั้งแต่การเลือกตั้ง 13 กันยายน 2535 เป็นต้นมาที่พรรค ประชาธิปัตย์ครองความนิยมทุกเขตทั้งจังหวัดมาโดยตลอดทำให้ทั้งในหมู่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและ พรรคการเมืองต่างๆ ล้วนเห็นว่า จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ผูกขาดของพรรคประชาธิปัตย์ไม่แตกต่างจาก จังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้จึงยากเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่นๆ ที่จะชนะเลือกตั้งได้ แม้พรรคอื่นๆ ส่งผู้สมัครลงแข่งขันก็หวังเพียงให้ได้คะแนนบ้าง ไม่ได้หวังชนะเลือกตั้ง ผู้สมัครล้วนมี คุณสมบัติที่ไม่ค่อยโดดเด่นเพราะผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่ดีเช่น ภูมิหลังทางการศึกษาดี ประสบความสำเร็จ ในวงวิชาชีพ มีเครือข่าย หรือเครือข่ายทางการเมืองมากก็ไม่ลงสมัครแข่งขันกับพรรคประชาธิปัตย์เพราะ เชื่อว่าไม่สามารถแข่งกับพรรคประชาธิปัตย์ที่สร้างความผูกพันกับประชาชนในพื้นที่มาอย่างยาวนานได้ จนเกิดวาทกรรม “ประชาธิปัตย์ส่งเสาไฟฟ้าคนใต้ก็เลือก” (บุษอริ ยีหะมะ, 2550)

อีกทั้งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 จังหวัดสงขลาที่มีที่นั่ง สส. เพิ่มขึ้นจากเดิม 8 ที่นั่ง เป็น 9 ที่นั่ง จึงเป็นการเลือกตั้งที่น่าสนใจอย่างยิ่งทั้งในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ต้องการฟื้นความนิยม กลับมาใหม่อีกครั้ง และพรรคการเมืองอื่นๆ ที่เห็นว่าโอกาสชนะเลือกตั้งเป็นไปได้สูงกว่าครั้งก่อนๆ เพราะ มีตัวอย่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนหน้านี้ในปี 2562 ให้เห็นแล้ว

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 เกิดขึ้นภายใต้ภูมิทัศน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคมในระดับชาติและจังหวัดสงขลาที่น่าสนใจยิ่งหลายประการ รายละเอียดดังนี้

1) การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 เป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ความแตกต่างประการหนึ่งจากการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 คือ ระบบเลือกตั้ง มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment: MMA)

ใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวเพื่อเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งส่งผลให้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุดในประวัติศาสตร์ถึง 81 พรรค จำนวนผู้สมัครในระบบเขตทั้งสิ้น 11,181 คน แบบบัญชีรายชื่อ 2,917 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) เช่นเดียวกับจังหวัดสงขลาที่มีผู้สมัครมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ เขตเลือกตั้งทั้ง 8 เขต มีผู้สมัครเกิน 30 คนทุกเขต รวมทั้งสิ้น 269 คน (บุญอริ ยีหมะ, 2563) ส่วนการเลือกตั้ง 14 พฤษภาคม 2566 ระบบเลือกตั้งเป็นระบบคู่ขนาน (parallel system) ระหว่างระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อพรรค ใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบเพื่อหาผู้ชนะเลือกตั้งแยกออกจากกัน ซึ่งเคยใช้ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2544 และ 2548 ภายใต้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 เพียงแต่ต่างกันตรงที่ระบบปัจจุบันไม่มีการตัดสิทธิพรรคที่ได้คะแนนเสียงในระบบบัญชีรายชื่อต่ำกว่าร้อยละ 5 นอกจากการคำนวณและจัดสรรที่นั่ง ระบบเลือกตั้งแบบคู่ขนานนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ เห็นว่า ทำให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” กล่าวคือ ในระบบบัญชีรายชื่อจะเลือกพรรคที่ตนอยากให้เป็นรัฐบาลเพราะชอบนโยบาย ส่วนในระบบเขตอาจจะไม่เลือกผู้สมัครจากพรรคนั้นเพราะคุณสมบัติด้อยกว่าผู้สมัครของพรรคการเมืองอื่น (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2559)

2) การแบ่งขั้วพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอนุรักษันิยมกับเสรีนิยม โดยพิจารณาจากความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองต่างๆ ซึ่งรวมถึงนโยบายหาเสียงเลือกตั้ง

อุดมการณ์อนุรักษันิยมมีลักษณะสำคัญคือ การให้ความสำคัญกับสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว การเน้นชุมชนและสังคมอยู่เหนือปัจเจกชน ตระหนักว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ (human imperfection) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีรัฐ/รัฐบาลที่เข้มแข็งเพื่ออารักขาระเบียบแบบแผน ศีลธรรมอันดีในสังคม ควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม และความแตกต่างของผู้คนที่แบ่งตามลำดับชั้นเป็นกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ เสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะมีขึ้นได้ก็จะต้องดำเนินควบคู่กับสำนึกของความรับผิดชอบและความสมัครใจที่จะยอมรับในหน้าที่และกฎระเบียบต่างๆ ของสังคม (Hloušek & Kopecek, 2010) ในทางการเมือง อุดมการณ์อนุรักษันิยมจึงต้องการปกป้องรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และสถาบันต่างๆ ที่เก่าแก่ไว้ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยไม่กระทบสาระสำคัญ การให้ความสำคัญต่อสถานภาพทางสังคมของบุคคลจึงสนับสนุนส่งเสริมระบบอาวุโส มองความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์เป็นเรื่องปกติ เพียงแต่ผู้มีสถานภาพสูงกว่าต้องให้ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลแก่คนที่ต่ำต้อยกว่า ในทางเศรษฐกิจอนุรักษันิยมคลาสสิก (classical conservatism) หรืออนุรักษันิยมดั้งเดิมนี้นับเน้นให้รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจผ่านนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อคนทั้งสังคม แทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ของปัจเจกชนผ่านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ไม่เห็นด้วยกับระบบตลาดเสรีที่ใช้กลไกตลาดเป็นตัวกำกับระบบเศรษฐกิจ ในระยะเวลาต่อมาระบบทุนนิยมมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจโลก ในหลายประเทศได้ปรับเปลี่ยนแนวทางจากอนุรักษนิยมคลาสสิกมาเป็นอนุรักษนิยมสมัยใหม่ (modern conservative) หรือ อนุรักษนิยมเสรี (liberal conservatism) ซึ่งเน้นให้รัฐบาลมีบทบาทจำกัด ลดการแทรกแซงหรือไม่แทรกแซงทางเศรษฐกิจเลยก็จะเป็นการดี หากรัฐบาลจะแทรกแซงควรแทรกแซงในแง่ของการเป็นผู้รักษากติกา กฎเกณฑ์การแข่งขันเสรี แต่ไม่ควรจำกัดผลกำไรของผู้ชนะ และบรรเทาการสูญเสียของฝ่ายที่พ่ายแพ้ ไม่ควรเก็บภาษีในอัตราที่สูงเพราะจะทำให้การลงทุนลดน้อยลง ส่งผลกระทบต่อผลผลิตและอัตราการจ้างงาน ตัวอย่างของอนุรักษนิยมเสรี เช่น รัฐบาลนายกรัฐมนตรีมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ (Margaret Thatcher) ของอังกฤษในยุคทศวรรษ ปี 1980 (Ranney, 1993) ลักษณะของอนุรักษนิยมเสรีจึงมีความคล้ายคลึงกับเสรีนิยมใหม่ที่จะกล่าวถึงต่อไป

อุดมการณ์เสรีนิยมมีแนวความคิดหลักคือ ปัจเจกชนนิยม (individualism) จึงมุ่งเน้นความเท่าเทียมกัน มนุษย์ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย (equality before the law) ส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพของปัจเจกชนนับตั้งแต่สิทธิ เสรีภาพในร่างกาย สิทธิ เสรีภาพในการดำเนินชีวิต รวมถึงสิทธิ เสรีภาพทางการเมืองที่รัฐบาลไม่อาจใช้อำนาจบีบบังคับหรือปิดกั้นได้ เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเดินขบวน การชุมนุมประท้วง (Heywood, 2002) รัฐบาลภายใต้อุดมการณ์นี้จึงเป็นรัฐบาลที่มีขอบเขตอำนาจจำกัดหรือ รัฐบาลที่ปกครองน้อย (less government)

อุดมการณ์เสรีนิยมนับเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 และในช่วงศตวรรษที่ 19 นับเป็นยุคทองของอุดมการณ์เสรีนิยม เมื่อเกิดการขยายตัวของชนชั้นกลางซึ่งใช้อุดมการณ์นี้ต่อต้านรูปแบบการปกครองแบบโบราณและพวกอนุรักษนิยม (Hloušek and Kopecek, 2010) ในทางเศรษฐกิจ อุดมการณ์เสรีนิยมได้รับการขยายความจาก อัดัม สมิธ (Adam Smith) นักปรัชญาและเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ซึ่งเสนอไว้ในหนังสือชื่อ The Wealth of Nations มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าความมั่งคั่งของชาติที่แท้จริงมาจากการเปิดโอกาสให้ปัจเจกชนผลิตสินค้าและบริการและการซื้อขายแลกเปลี่ยนอย่างเสรีในระบบเศรษฐกิจเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของปัจเจกชน สนับสนุนระบบตลาดเสรีหรือระบบทุนนิยมที่รัฐต้องไม่เข้าแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลายของปัจเจกชนเพราะเป็นหน้าที่ของกลไกตลาดตามกฎหมายอุปสงค์และอุปทาน (Smith, 1950, as cited in Roskin, Cord, Medeiros & Jones, 2016)

อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์เสรีนิยมก็ไม่ต่างจากอุดมการณ์อนุรักษนิยมเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทแวดล้อมทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนั้น

ในทางเศรษฐกิจถูกจัดประเภทเป็นเสรีนิยมคลาสสิก (classical liberalism) หรือเสรีนิยมดั้งเดิม โดยในช่วงศตวรรษที่ 20 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ อย่างมหาศาล เมื่อช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนห่างกันมาก ความอดอยากยากจนแผ่ขยายมากขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่โดยปรับเปลี่ยนเป็นอุดมการณ์เสรีนิยมเชิงสังคม (social liberalism) หรือในสหรัฐอเมริกาเรียกว่า เสรีนิยมสมัยใหม่ (modern liberalism) ที่ยินยอมให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังคือ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) เพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย” ในระบบทุนนิยม เช่น การมีสวัสดิการค่าครองชีพแก่ผู้สูงอายุ คนยากไร้และคนว่างงาน การสนับสนุนให้ภาครัฐดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานภาครัฐ ได้แก่ เชื้อเพลิง ถ่านหิน เป็นต้น กรณีตัวอย่างในยุคประธานาธิบดี แฟรงคลิน ดี. รูสเวลต์ (Franklin D. Roosevelt) ของสหรัฐอเมริกาที่ใช้นโยบาย New Deal ในช่วงทศวรรษ 1930 เป็นต้น (Grigsby, 2005) แต่กระนั้น ในยุคปัจจุบัน โลกหันมาถือฟื้นอุดมการณ์เสรีนิยมคลาสสิกอีกครั้ง แต่เป็นที่รู้จักในชื่อใหม่ว่า เสรีนิยมใหม่ (neo-liberalism) เนื่องจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงทำให้ภาครัฐมีงบประมาณไม่เพียงพอ จึงมุ่งเน้นการจำกัดบทบาทของรัฐบาล ยกเลิกการแทรกแซงของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจ เปิดให้ระบบตลาดเสรีเป็นผู้แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอีกครั้ง เช่น การลดรายจ่ายภาครัฐเพื่อเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในทางเศรษฐกิจ การรัดเข็มขัดทางการเงิน (fiscal austerity) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นของเอกชน (privatization) การตัดสวัสดิการค่าครองชีพที่อุดหนุนผู้ยากไร้ การควบคุมการขึ้นค่าแรง

จากรายละเอียดของอุดมการณ์อนุรักษนิยมและเสรีนิยมที่กล่าวไว้ข้างต้นพบว่า มีการแตกแขนงออกไปจากตอนเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อสื่อมวลชนไทยนำเสนอและเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไปจะแบ่งออกเป็นเพียงอนุรักษนิยมกับเสรีนิยม ซึ่งเป็นการแบ่งอย่างกว้างๆ โดยไม่ลงไปในรายละเอียดของแขนงที่แตกต่างออกไป โดยพรรครัฐบาลเดิมได้รับการจัดประเภทว่ามีอุดมการณ์อนุรักษนิยม ได้แก่ พรรคพลังประชารัฐ พรรคภูมิใจไทย พรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงพรรครวมไทยสร้างชาติ ซึ่งเป็นพรรคเกิดใหม่ที่เพิ่งส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้แต่เสนอชื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อดีตหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ทำรัฐประหารเมื่อปี 2557 และสืบทอดอำนาจหลังการรัฐประหารเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งยาวนานจนถึงต้นปี 2562 จากนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อเนื่องหลังการเลือกตั้งปี 2562 ให้เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง พรรคพลังประชารัฐมีหัวหน้าพรรคคือ พลเอกประวิทย์ วงษ์สุวรรณ รองหัวหน้า คสช. นโยบายหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐมุ่งเน้นความต่อเนื่องจากรัฐบาลหลังการเลือกตั้งปี 2562 ที่พรรคเป็นแกนนำรัฐบาลประสบความสำเร็จจากนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือบัตรคนจน

แต่ในการเลือกตั้งครั้งนี้เปลี่ยนแปลงคำเรียกขานว่า บัตรประชากรรัฐ การเพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยภาพรวมนโยบายหาเสียงมีลักษณะเป็นนโยบายประชานิยมตามที่รัฐบาลก่อนหน้านี้ถูกวิจารณ์มาโดยตลอด มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการแก้ไขเชิงโครงสร้าง หรือการแก้ไขปัญหาระยะยาว เช่นเดียวกับพรรครวมไทยสร้างชาติ นโยบายหลายอย่างเป็นนโยบายที่ต่อเนื่องจากสมัยที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี เช่น นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สอดคล้องกับสโลแกนในการหาเสียงว่า “ทำแล้ว ทำอยู่ ทำต่อ” นับว่านโยบายหาเสียงไม่มีความโดดเด่นเพราะพรรคนี้ต้องการชูตัวบุคคลคือ พลเอกประยุทธ์ มากกว่านโยบายพรรค พรรคภูมิใจไทยมีนโยบายมุ่งเน้นภาคการท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว การรักษาเมืองหลัก พักพื้นเมืองรอง การท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นโยบายที่ได้รับการกล่าวขานและวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดก็คือ กัญชาเสรี ส่วนพรรคประชาธิปัตย์นโยบายหาเสียงไม่แตกต่างจากครั้งอดีต เช่น ประกันรายได้สินค้าเกษตร ธนาคารหมู่บ้าน-ชุมชนแห่งละ 2 ล้านบาท นมโรงเรียน เป็นต้น

ในขณะที่พรรคที่มีอุดมการณ์เสรีนิยมได้แก่ พรรคก้าวไกล พรรคเพื่อไทย พรรคประชาชาติ พรรคเสรีรวมไทย นโยบายหาเสียงของพรรคก้าวไกลมีความโดดเด่นมากที่สุดเมื่อเทียบกับพรรคอื่นๆ ในกลุ่มนี้ในด้านของการมีอุดมการณ์เสรีนิยม โดยมุ่งเน้นการปฏิรูปโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น ปฏิรูประบบการจ้างงาน ค่าแรงขั้นต่ำ รัฐสวัสดิการ การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปตำรวจ การปฏิรูปกองทัพ การยกเลิกการเกณฑ์ทหารให้ใช้ความสมัครใจแทน นโยบายที่นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางก็คือ การแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 112 นอกจากนั้น บางนโยบายยังมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในเวทีหาเสียงและสื่อสังคมออนไลน์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ที่มีผู้สิทธิเลือกตั้งเป็นมุสลิมจำนวนมากคือ นโยบายสุราก้าวหน้า นโยบายสมรสเท่าเทียม ส่วนนโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยมีลักษณะก้าวหน้าสอดคล้องกับลักษณะของอุดมการณ์เสรีนิยมเช่นเดียวกันเพียงแต่ไม่ครอบคลุมทั่วทุกด้านเหมือนพรรคก้าวไกล เช่น ยกเลิกการเกณฑ์ทหารให้สมัครโดยสมัครใจ ทำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จัดการเลือกตั้งผู้ว่าฯ ในจังหวัดที่มีความพร้อม

หากพิจารณาจากรายละเอียดของอุดมการณ์ที่แตกแขนงออกไปดังที่ได้อภิปรายมาแล้วจะพบว่า ในทางการเมืองและเศรษฐกิจพรรครัฐบาลเดิมตรงกับอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมดั้งเดิมค่อนข้างมาก โดยไม่มีนโยบายปฏิรูปหรือแก้ไขเชิงโครงสร้าง มุ่งเน้นให้รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจผ่านนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อคนเปราะบาง เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ประกันรายได้สินค้าเกษตร

ในขณะที่พรรคฝ่ายค้าน ได้แก่ พรรคก้าวไกล พรรคเพื่อไทย พรรคประชาชาติ พรรคเสรีรวมไทยถูกจัดให้อยู่ในอุดมการณ์แบบเสรีนิยม โดยเฉพาะพรรคก้าวไกล เมื่อพิจารณารายละเอียด

ในทางการเมืองจัดอยู่ในอุดมการณ์เสรีนิยมคลาสสิกเพราะมุ่งเน้นปฏิรูปเชิงโครงสร้าง เช่น ปัญหาความเท่าเทียมทางเพศผ่านนโยบายสมรสเท่าเทียม การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปกองทัพ การยกเลิกเกณฑ์ทหารให้ใช้ความสมัครใจแทน ในขณะที่ในทางเศรษฐกิจจัดอยู่ในอุดมการณ์เสรีนิยมเชิงสังคมมากกว่าเสรีนิยมคลาสสิก หรือเสรีนิยมใหม่เพราะมุ่งเน้นการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น ระบบการจ้างงาน ค่าแรงขั้นต่ำ การผูกขาดทางเศรษฐกิจ

3) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลเดิมได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าไร้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเมื่อเงินเฟ้อพุ่งสูงขึ้นส่งผลทำให้ราคาสินค้าพุ่งสูงขึ้นไม่สอดคล้องกับรายได้ที่เท่าเดิมหรือลดลงในคนบางกลุ่ม ประกอบกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ขาดประสิทธิภาพจนมีคนล้มป่วยจำนวนมากและเสียชีวิตในอัตราที่สูง ทั้งนี้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจให้เลวร้ายลงไปอีก เนื่องจากธุรกิจหลายประเภทต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่ (new normal) ต้องสวมหน้ากากอนามัย ยืน หรือนั่งต้องเว้นระยะห่าง ส่งผลกระทบต่อธุรกิจหลายประเภท เช่น ร้านอาหารไม่สามารถรองรับลูกค้าจำนวนมากเช่นปกติได้ หรือต้องซื้อกลับไปรับประทานนอกร้านหรือที่บ้าน บางธุรกิจต้องปิดกิจการ เพราะผู้บริโภคมีกำลังซื้อลดลง เนื่องจากต้องออกจากงานจากสาเหตุที่หน่วยงานที่ทำงานอยู่ต้องปิดกิจการจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

4) การขยายตัวของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย (social media) ปัจจุบันโซเชียลมีเดีย แพร่กระจายไปยังคนทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ ดังที่ปรากฏในรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 ของศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2565) พบว่าในปี 2564 มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงถึง 52.5 ล้านคน หรือคิดเป็น 79.3% ของประชากรทั่วประเทศที่มีจำนวน 66.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นปีละ 3.6 ล้านคน แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี จากตัวเลขสถิติกล่าวได้ว่า แม้กระทั่งคนในพื้นที่ชนบทได้เข้าถึงโซเชียลมีเดียแล้ว จึงน่าจะมีผลทำให้การรับรู้ทางการเมือง ความคิดทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากในอดีตและไม่แตกต่างจากคนในสังคมเมือง การอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งในยุคปัจจุบันจึงน่าจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่เป็นไปตามคำอธิบายของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ในงานวิชาการอันโด่งดังที่อธิบายสังคมไทยตั้งแต่เมื่อ 30 ปีที่แล้วที่แยกความแตกต่างของความคิดทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างคนที่อยู่ในพื้นที่เขตเมืองกับเขตชนบท (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2550)

5) รุ่นหรือช่วงอายุ (Generation หรือย่อว่า Gen) กับความคิดทางการเมือง รุ่น หรือช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์ ความคิดทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งในท้ายที่สุดจะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้ง มักจะมีการแบ่งกันอย่างกว้างๆ ก็คือ คนวัยกลางคนขึ้นไป ซึ่งผ่านการใช้ชีวิต ผ่านประสบการณ์ทางสังคมทั้งสังคมของตนเองและประสบการณ์ของโลกโดยตรงและโดยอ้อมมักจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมที่หัวนเกรงอนาคตและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่คนรุ่นเยาวชน คนหนุ่มสาว ซึ่งมีความคาดหวังถึงสังคมที่ยังมาไม่ถึง ในขณะที่ตนเองเพิ่งจะผ่านการใช้ชีวิตในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ได้ไม่นาน ผ่านประสบการณ์ทางสังคมทั้งในสังคมตนเองและรับรู้สังคมโลกได้ไม่นานนักมักจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีนิยม ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ดียิ่งๆ ขึ้น วาดหวังอนาคตข้างหน้าในทางที่พัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ ปัจจุบันมีการแจกแจงช่วงอายุอย่างละเอียดมากขึ้นถึง 6 ช่วง เมื่อพิจารณาเฉพาะช่วงอายุที่มีจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อทิศทางของการเมืองไทยจะได้ 4 ช่วง คือ Gen x เป็นผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ.2508-2523 หรือมีอายุระหว่าง 43-58 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ 16,091,150 คน รองลงมาคือ Gen y ซึ่งเกิดระหว่างปี 2524-2539 หรือมีอายุระหว่าง 27-42 ปี มีจำนวน 15,114,468 คน ในขณะที่ Gen z ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนคนหนุ่มสาว เกิดระหว่างปี พ.ศ.2540-2555 หรือ มีอายุระหว่าง 11-26 ปี มีจำนวน 7,670,354 คน โดยตามหลังอันดับที่ 3 คือ Baby boomer ซึ่งเกิดระหว่างปี 2489-2507 หรือมีอายุระหว่าง 57-77 ปี มีจำนวน 11,153,133 คน แต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ รวมถึงความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง (สันหัตต โพธิสา, 2566)

บทความวิจัยนี้จึงต้องการหาคำตอบว่า ภูมิทัศน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับชาติและจังหวัดสงขลาตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดมีอิทธิพลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้งในด้านความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

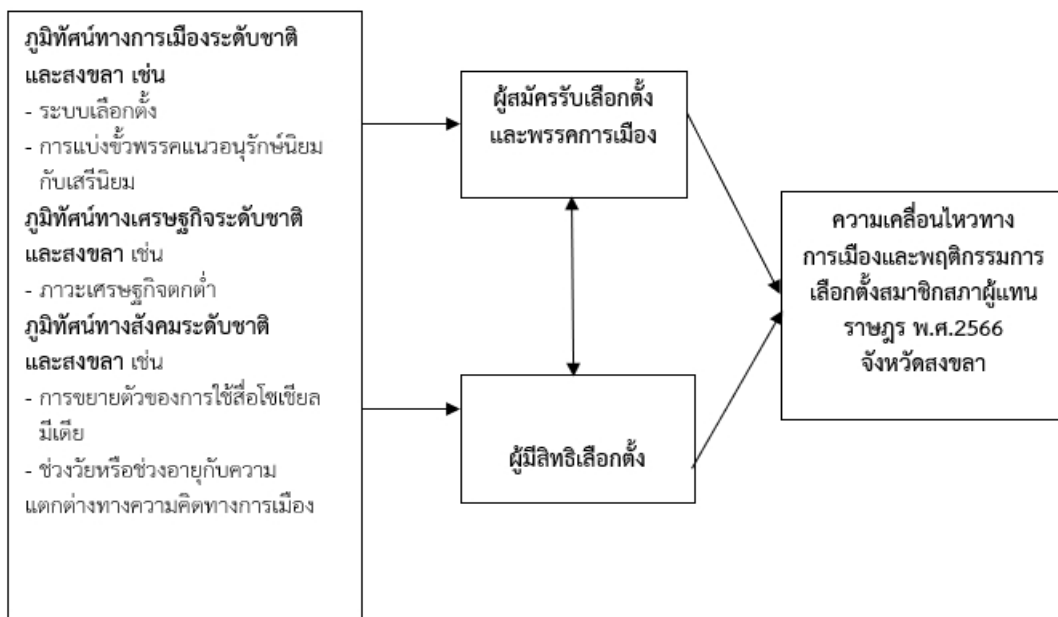
บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งของจังหวัดสงขลาทั้งในระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ทางการเมือง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในทางสังคมศาสตร์แนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง (structure) กับ ตัวแสดง หรือผู้กระทำ (actor) ว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างทำหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตความเป็นไปได้ ในการกระทำต่อตัวแสดงหรือผู้กระทำ หรือกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมว่าสิ่งใดกระทำได้ สิ่งใด ไม่สามารถกระทำได้ หรือกระทำแล้วยากที่จะบรรลุผลสำเร็จ โครงสร้างจึงเป็นได้ทั้งกรอบจำกัด (constraint) และโอกาส (opportunity) ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของคนในสังคม (Hay, 1995) ดังนั้น ภูมิทัศน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับชาติและจังหวัดสงขลา นับว่าเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้าง ที่ห้อมล้อมและมีอิทธิพลต่อตัวแสดงที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้งนับตั้งแต่ ก่อนการประกาศพระราชกฤษฎีกาการเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งและหลังจากการประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วในด้านความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งดังที่ปรากฏตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายส่วน ประกอบด้วย การสำรวจเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์ บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ข้อมูล ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองและสื่อมวลชน และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เช่น การติดตามการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัครและคณะทำงาน การเข้าร่วมฟังการปราศรัย การสังเกตการณ์วันลงสมัครรับเลือกตั้ง การติดตามบรรยากาศในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมือง

1.1 การแข่งขันการเลือกตั้งมีความเข้มข้นทั้งจากพรรคประชาธิปัตย์ที่ต้องการฟื้นความนิยมกลับมาใหม่ และจากพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีที่นั่งในสภามาแล้วจากการเลือกตั้งปี พ.ศ.2562 พรรคการเมืองเหล่านี้ต้องการเพิ่มจำนวนที่นั่งคือ ภูมิใจไทยและพลังประชารัฐ ในขณะที่พรรคการเมืองใหม่คือรวมไทยสร้างชาติ ซึ่งมีอดีตนายกรัฐมนตรี 3 คน ย้ายจากพรรคพลังประชารัฐตามพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็คาดหวังจะชนะเลือกตั้งครั้งนี้ บรรยากาศการขึ้นใบสมัครเลือกตั้งวันแรกจึงมีความคึกคัก หลายพรรคมีแกนนำพรรคคนสำคัญนำผู้สมัครแต่ละเขตมาลงสมัคร เช่น ประชาธิปัตย์นำทีมโดย เดชอุดม ขาวทอง รองหัวหน้าพรรคเขตภาคใต้และเป็นผู้สมัคร รวมทั้งภรรยาและบุตรชายที่เป็นผู้สมัครด้วย และนิพนธ์ บุญญามณี รองหัวหน้าพรรคตามภารกิจ ซึ่งมีบุตรชายเป็นผู้สมัคร พรรคภูมิใจไทยมีพิพัฒน์ รัชกิจประการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังเป็นรองหัวหน้าพรรค ในขณะที่ผู้ให้การสนับสนุนพรรคแต่ละพรรคมาากันเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งรถแห่และถือป้ายขนาดเล็ก มีเพียงพรรคก้าวไกลที่มีผู้ให้การสนับสนุนจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นๆ การมีผู้ให้การสนับสนุนมากหรือน้อยแตกต่างกันนี้สะท้อนให้เห็นถึงคะแนนเสียงจัดตั้งของแต่ละพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองที่มี สส. ในพื้นที่จะมีจำนวนผู้มาให้การสนับสนุนมาก ในกรณีของพรรครวมไทยสร้างชาติแม้เป็นพรรคการเมืองใหม่แต่มีอดีตนายกรัฐมนตรี จากพรรคพลังประชารัฐย้ายไปสังกัดทั้งหมดทุกเขตเลือกตั้ง (ยกเว้นเขต 1 ที่อดีตนายกรัฐมนตรีของพรรคลาออกไปสมัครและชนะเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครสงขลา) ทำให้ผู้ให้การสนับสนุนย้ายตามไปด้วย

ในขณะที่พรรคเพื่อไทยมีผู้ให้การสนับสนุนในสัดส่วนที่น้อยอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ระดับประเทศก็ตามแต่เป็นพรรคที่ไม่ได้รับความนิยมในพื้นที่เลยทั้งๆ ที่มีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องทุกครั้งนับตั้งแต่อดีตเรื่อยมา (ในนามพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชน) กรณีของพรรคก้าวไกลยิ่งเห็นถึงความชัดเจนว่าพรรคไม่มีฐานเสียง ไม่มีประชาชนผู้ให้การสนับสนุนเป็นทุนเดิม มีเพียงคณะทำงานและทีมงานหาเสียงของพรรคเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนจะถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหลายพรรคประสบปัญหาการคัดสรรผู้สมัคร มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สมัคร หรือเพ่งจะได้ผู้สมัครก่อนถึงวันสมัครรับเลือกตั้งไม่นาน ปัญหานี้มาจากหลายสาเหตุ ประการหนึ่งมาจากไม่มีกฎหมายบังคับให้ทำไพรมารีโหวต (primary vote) หรือการเลือกตั้งขั้นต้นเพื่อสรรหาผู้สมัครของพรรคในเขตเลือกตั้ง (Kenig & Pruysers, 2018) โดยให้สมาชิกพรรคเป็นผู้ลงคะแนน บางพรรคยังมีคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครหลายคนก่อให้เกิดปัญหาว่าคณะใดเป็นผู้มีอำนาจในหน้าที่นี้อย่างแท้จริงดังเช่นกรณีของพรรคเพื่อไทย

“การบริหารงานของพรรคไม่ได้ให้ความชัดเจนว่าคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลชุดใดที่มีอำนาจหน้าที่อย่างแท้จริงในการคัดตัวและชี้ขาดผู้สมัคร ในขณะที่มีผู้สนใจลงสมัครในนามพรรคจำนวนมากทำให้ไม่เพียงผู้จะลงสมัครเท่านั้นที่สับสน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็สับสนเช่นเดียวกัน ผู้สนใจสมัครบางคนขึ้นป้ายหาเสียงในนามพรรคตรงตามรูปแบบป้ายหาเสียงของพรรคทุกประการ เว้นเพียงช่องหมายเลขผู้สมัครเท่านั้น แต่ในท้ายที่สุดผู้สมัครที่แท้จริงกลายเป็นบุคคลอื่น” (คณะทำงานพรรคเพื่อไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2566)

กรณีของพรรคก้าวไกลมีปัญหาที่แตกต่างจากพรรคเพื่อไทย เนื่องจากพรรคให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ มากกว่าคุณสมบัติหรือปัจจัยอื่นๆ จึงหาผู้สมัครที่ตรงกับความต้องการไม่มากนัก

“คุณสมบัติของผู้จะลงสมัครต้องมีอุดมการณ์ทางการเมือง แนวความคิดทางการเมือง และแนวทางการหาเสียงและการได้คะแนนเสียงต้องสอดคล้องกับพรรค โดยไม่สนใจคุณลักษณะด้านอื่นๆ เช่น ความมีชื่อเสียงในเขตเลือกตั้ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานเสียง ทำให้หลายเขตได้ผู้สมัครล่าช้ากว่าจะเปิดตัวผู้สมัครให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ก็ใกล้ถึงวันรับสมัครเลือกตั้งแล้ว บางเขตไม่มีผู้มีความสมบัติเพียงพอจะลงสมัครทำให้ส่งผู้สมัครไม่ครบทุกเขต” (คณะทำงานพรรคก้าวไกล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 มีนาคม 2566)

ปัญหาการจัดตัวผู้สมัครอีกประการหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตเลือกตั้ง เนื่องจากสงขลามีที่นั่งเพิ่มจาก 8 เขตเป็น 9 เขต ผู้จะลงสมัครหลายคน หลายพรรค เช่น พรรคประชาธิปัตย์ ประกาศและทำกิจกรรมในเขตเลือกตั้งหนึ่งมายาวนานแล้ว แต่เมื่อมีการแบ่งเขตใหม่จากการเพิ่มจำนวนที่นั่ง ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรมในพื้นที่ใหม่และเร่งประกาศให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้

1.2 การหาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับการหาเสียงรูปแบบดั้งเดิมไม่ต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ จึงปรากฏให้เห็นป้ายคัดเอาต์ในพื้นที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก บางจุดจะเห็นป้ายคัดเอาต์ของพรรคต่างๆ และจำนวนก็มากตามไปด้วย เช่น บริเวณใกล้ทางแยกที่มีสัญญาณไฟจราจร หรือย่านชุมชนที่มีคนพลุกพล่าน นอกจากนั้น การใช้รถแห่หาเสียงยังคงมีใช้กันโดยทั่วไป ตลอดจนการเดินพบปะของผู้สมัครในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในย่านชุมชน เช่น ตลาด หรือเดินตามบ้านเป็นการเคาะประตูบ้านยังคงปรากฏให้เห็นเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางพรรคการเมืองที่ไม่ค่อยเน้นการหาเสียงรูปแบบดั้งเดิม คือ พรรคก้าวไกล มีป้ายคัดเอาต์เป็นจำนวนน้อยมาก เช่นเดียวกับรถแห่หาเสียง แทบจะไม่มีให้เห็น บางเขตเลือกตั้งไม่มีเลย ส่วนพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ไม่ค่อยปรากฏเป็นข่าวในหน้าสื่อมวลชน ไม่คาดหวังคะแนนในระบบเขต หวังคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อก็เป็นเรื่องปกติที่จะเห็นป้ายคัดเอาต์จำนวนน้อย ติดประปรายในบางพื้นที่ และไม่มีรถแห่หาเสียง อย่างไรก็ตาม การหาเสียงรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นประเด็นน่าสนใจในการเลือกตั้งครั้งนี้คือ การปราศรัยหาเสียงบนเวทีขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกว่าทุกครั้งอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อการปราศรัยหาเสียงมีผู้ให้ความสนใจอย่างมาก แม้ว่าจะมีข้อสังเกตที่บางพรรคเป็นการชนคนจากพื้นที่ต่างๆ มาฟังการปราศรัยที่มักจะจัดขึ้นในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอขนาดใหญ่ สังเกตได้จากรถบัสจำนวนมากที่จอดเรียงรายใกล้บริเวณพื้นที่ปราศรัย ในขณะที่บางพรรคมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด เมื่อผู้ฟังส่วนใหญ่เดินทางมากับรถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมาก รองลงมาเป็นรถยนต์ แต่ไม่มีหรือแทบจะไม่เห็นรถบัสที่ชนผู้ฟังจำนวนมากมาฟังปราศรัยเลย ดังที่ปรากฏให้เห็นในเวทีปราศรัยของพรรคก้าวไกล โดยเฉพาะในช่วงโค้งสุดท้ายของการหาเสียงที่ใช้แคมเปญ “คาราวานก้าวไกล” สามารถเรียกความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างคับคั่ง โดยผู้มาฟังปราศรัยส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นและคนหนุ่มสาววัยทำงานจำนวนมาก นับหมื่นคน พื้นที่ปราศรัยกลางแจ้งแอด ไม่สามารถรองรับคนจำนวนมากได้ทำให้ผู้ฟังบางส่วนต้องออกมายืนบริเวณเกาะกลางถนน เมื่อถึงช่วงเวลาที่นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรค ขึ้นเวทีปราศรัยได้รับเสียงเชียร์และบริเวณหน้าเวทีอัดแน่นไปด้วยคนฟังที่ต้องการมาถ่ายรูปเซลฟี่กับนายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ พร้อมกับเสียงตะโกน “สมัครพ่อนะ” (พิธายกทัพก้าวไกล, 2566)

บรรยากาศการหาเสียงที่น่าสนใจอย่างมีนัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ดิกด็อก ยูทูบ

ทั้งพรรคและผู้สมัครต่างล้วนใช้วิธีการหาเสียงนี้ควบคู่กับการหาเสียงรูปแบบดั้งเดิม เพียงแต่ว่าจะมีการใช้รูปแบบใดมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับพรรคและผู้สมัครแต่ละราย อีกทั้งพรรคและผู้สมัครหลายๆ รายเมื่อมีการหาเสียงโดยใช้รูปแบบดั้งเดิมก็มักจะมีการถ่ายทอดสดกิจกรรมการหาเสียงผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ควบคู่กันไปด้วย ทำให้สามารถแพร่กระจายข้อมูล ข่าวสารการหาเสียงเป็นการเพิ่มจำนวนผู้รับรู้ในวงกว้างนอกเหนือจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งและพื้นที่ที่ใช้รูปแบบหาเสียงแบบดั้งเดิมเท่านั้น จากการสังเกตการณ์พบว่าพรรคและผู้สมัครที่เน้นการหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าการหาเสียงแบบดั้งเดิมคือ พรรคและผู้สมัครพรรคก้าวไกล จากปัจจัยคุณสมบัติของผู้สมัครในระบบเขตที่ไม่ใช่คนมีชื่อเสียง ไม่มีฐานเสียง ไม่มีเงินทุนมากพอที่จะเน้นหาเสียงรูปแบบดั้งเดิมได้ การใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางในการหาเสียงที่ใช้ทุนต่ำและมีประสิทธิภาพสูง การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งผ่านช่องทางนี้เป็นสำคัญ

1.3 การเลือกตั้งครั้งนี้การซื้อสิทธิขายเสียงระบาดหนักกว่าทุกครั้ง แม้ว่าการซื้อขายเสียงเป็นเรื่องที่จับกุมผู้กระทำผิดได้ยากทั้งผู้ซื้อและผู้ขายเพราะยากที่จะปรากฏหลักฐานให้เห็นและไม่ค่อยมีผู้แจ้งเบาะแสให้ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แต่การเลือกตั้งครั้งนี้ได้เกิดปรากฏการณ์ที่แตกต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ ที่เคยมีมาเมื่อหวัคเนนของพรรคภูมิใจไทยและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกือบ 100 คน บุกศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งพรรคภูมิใจไทย เขต 2 ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ขึ้นใน เพื่อทวงเงินที่รับปากไว้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าจะแจกให้รายละ 1,000 บาท ตามใบรายชื่อที่ได้รวบรวมไว้ในแต่ละหมู่บ้านจำนวนมากถึง 14,000 รายชื่อ (หาดใหญ่, 2566) ในขณะที่เขตเลือกตั้งที่ 4 ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยเช่นเดียวกันขึ้นรถแห่หาเสียงก่อนวันหย่อนบัตรเลือกตั้งเพียง 2 วัน โดยประกาศว่า ตนเองถอดใจในการเลือกตั้งครั้งนี้แล้วเพราะไม่มีเงินซื้อเสียง

“ไม่สามารถทำตามความต้องการของพ่อแม่พี่น้องประชาชนในเขตเลือกตั้งได้ เพราะเป็นเพียงลูกชวานาจนๆ ที่เข้ามาสู่การเลือกตั้ง ไม่มีเงินจ่ายให้ผู้ที่ต้องการ และพรรคภูมิใจไทยที่ตนเป็นผู้สมัครไม่จ่ายเงินเพื่อให้ซื้อเสียงตามที่ผู้ต้องการ...การแข่งขันมีการใช้เงินสูงมาก ตนเองเข้ามาสมัคร สส. ครั้งนี้ เพราะต้องการพัฒนาพื้นที่เขต 4 ของ จังหวัดสงขลา ที่มีปัญหามากมาย โดยเฉพาะความยากจน แต่เมื่อไค้สุดท้ายมีการเรียกร้องเงินทองเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการใช้สิทธิ และฝ่ายของผู้สมัครบางพรรคก็หว่านเงิน ทั้งกับหวัคเนนและประชาชน เห็นว่าสู้ไม่ได้ จึงออกมาประกาศขอโทษประชาชนซึ่งคาดหวังกับตนเอง ให้เข้าใจว่าทำไมจึงยอมแพ้ก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้ง” (ผู้สมัคร, 2566)

1.4 การเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีอิสระในการเลือกแตกต่างจากระบบเขตเพราะผู้สมัครส่วนใหญ่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยเน้นในระบบเขตเพื่อให้ตนเองชนะเลือกตั้งก่อนเป็นสำคัญ ส่วนในระบบบัญชีรายชื่อให้อิสระแก่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจะเลือกพรรคใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเลือกพรรคเดียวกันกับพรรคที่ผู้สมัครในระบบเขตสังกัด เพื่อเอาตัวรอดในการเลือกตั้งครั้งนี้ที่มีการแข่งขันกันสูงมากจากความสนใจ ความตื่นตัวสูงของประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้สมัครรายหนึ่ง ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง ในครั้งนี้และเป็นอดีต สส. อีกด้วยแต่คะแนนในระบบบัญชีรายชื่อได้น้อยมาก โดยเขาให้เหตุผลเป็นการยืนยันในเรื่องนี้ว่า

“บัตร 2 ใบ สะดวกสำหรับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครหาเสียงง่าย พรรคเน้นให้เอาตัวรอดจากเขตก่อน ไม่ต้องห่วงปาร์ตี้ ลิสต์” (ผู้สมัคร ส.ส. ระบบเขต, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 เมษายน 2566)

2. พฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผลการเลือกตั้งทั้งระบบเขตและบัญชีรายชื่อ

2.1 ระบบเขตเลือกตั้งผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกจากปัจจัยที่มาจากผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง เช่น เครือข่ายอุปถัมภ์ในพื้นที่ การให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ โอกาสต่างๆ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและช่วงวิกฤต ตระกูลการเมือง ความมีชื่อเสียงของผู้สมัคร ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สมัคร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้สมัครที่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง “รัก” โดยผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ชนะเลือกตั้งถึง 6 เขต จากทั้งหมด 9 เขต นอกเหนือจากคุณสมบัติเฉพาะตัวและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งดังกล่าวแล้ว อย่างน้อย 3 เขตเลือกตั้งมีส่วนสัมพันธ์อย่างยิ่งกับเดชอุดม ขาวทอง ผู้สมัครที่เป็นรองหัวหน้าพรรคภาคใต้ ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคในการเลือกตั้งครั้งนี้ ซึ่งไม่เพียงตัวเขาเท่านั้นที่ชนะเลือกตั้ง แต่ภรรยาและบุตรชายที่ลงสมัครด้วยก็ได้รับชัยชนะเช่นเดียวกัน ในขณะที่อีก 3 ที่นั่งที่เหลือเป็นของผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย พลังประชารัฐ และรวมไทยสร้างชาติพรรคละ 1 ที่นั่ง ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า การชนะเลือกตั้งของผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์เป็นการชนะที่มาจากคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร ไม่ได้สัมพันธ์กับพรรค เพราะเมื่อพิจารณาคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อในแต่ละเขตที่ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ชนะเลือกตั้งพบว่าคะแนนสวนทางกันทุกเขต แม้กระทั่งเขต 5 ซึ่งเดชอุดม ขาวทอง ได้คะแนนสูงสุดของจังหวัด แต่คะแนนในระบบบัญชีรายชื่ออยู่ในอันดับที่ 3 เท่านั้น รายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 1

2.2 คะแนนในระบบบัญชีรายชื่อไม่สัมพันธ์กับคะแนนในระบบเขตทุกเขต สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมากเลือกผู้สมัครในระบบเขตต่างพรรคการเมืองจากการเลือกในระบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นพรรคที่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง “ชอบ” อาจสรุปได้ว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งที่สำคัญเป็นผลมาจากระบบการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงไปจากปี 2562 การใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ จึงทำให้ “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” เกิดขึ้นจริงเมื่อในระบบเขตผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง “เลือกคนที่รัก” ส่วนในระบบบัญชีรายชื่อ “เลือกพรรคที่ชอบ” ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคะแนนของระบบบัญชีรายชื่อกับความ เป็นเมืองและชนบทของเขตเลือกตั้งทั้ง 9 เขต พบว่า พรรคก้าวไกลชนะเลือกตั้งใน 6 เขต ซึ่ง 4 เขต เป็นเขตเลือกตั้งที่มีความเป็นชนบทมากกว่าความเป็นเมือง คือ เขต 6 ซึ่งผู้ชนะคือ สุภาพร กำเนิดผล พรรคประชาธิปัตย์ ภรรยาของรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เขตภาคใต้ เขต 7 ซึ่งผู้ชนะคือ ณัฏฐชนน ศรีก่อเกื้อ พรรคภูมิใจไทย โดยพรรคก้าวไกลไม่มีผู้สมัครในระบบเขต เขต 8 ซึ่งผู้ชนะคือ พล.ต.ต.สุรินทร์ ปาลาเร่ พรรคประชาธิปัตย์ และเขต 9 ซึ่งผู้ชนะคือ ศักดิ์สิทธิ์ ขาวทอง พรรคประชาธิปัตย์ บุตรชายของ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เขตภาคใต้ ส่วนเขตเมืองคือ เขต 2 ซึ่งผู้ชนะคือ ศาสตรา ศรีปาน พรรครวมไทยสร้างชาติ และเขต 3 ซึ่งผู้ชนะคือ สมยศ พลายด่าง พรรคประชาธิปัตย์

ในขณะที่พรรครวมไทยสร้างชาติซึ่งชนะในระบบบัญชีรายชื่อ 3 เขต พบว่า 1 ใน 3 เขต เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูงคือ เขต 1 ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอเมืองที่มีทั้งหน่วยงานราชการทั้งพลเรือนและทหาร ดำรง สถาบันการศึกษาชั้นนำทั้งระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา และย่านเศรษฐกิจ เขตนี้ผู้ชนะเลือกตั้ง คือ สรรเพชญ์ บุญญามณี พรรคประชาธิปัตย์ ส่วนอีก 2 เขตซึ่งเป็นเขตชนบทคือ เขต 4 ซึ่งผู้ชนะคือ ชนนพัฒน์ นาคสั่ว พรรคพลังประชารัฐ และเขต 5 ซึ่งผู้ชนะคือ เดชสิทธิ์ ขาวทอง รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เขตภาคใต้ เมื่อรวมคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อทุกเขตพบว่าอันดับที่ 1 พรรคก้าวไกล 262,517 คะแนน อันดับที่ 2 พรรครวมไทยสร้างชาติ 244,723 คะแนน และอันดับที่ 3 พรรคประชาธิปัตย์ 122,627 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566) อาจกล่าวได้ว่าคะแนนในระบบบัญชีชื่อนั้น พรรครวมไทยสร้างชาติ ซึ่งจัดเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์อนุรักษนิยมเช่นเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์ได้กลายเป็น พรรคตัวเลือกของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่มีอุดมการณ์อนุรักษนิยมแทนที่พรรคประชาธิปัตย์ไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพรรคก้าวไกล ซึ่งมีอุดมการณ์เสรีนิยม ได้คะแนนในระบบบัญชีรายชื่อเป็น อันดับที่ 1 แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลา มีอุดมการณ์ทางการเมือง ประเทภนี้เพราะเมื่อรวมคะแนนของพรรครวมไทยสร้างชาติและพรรคประชาธิปัตย์เข้าด้วยกันพบว่า มากกว่าพรรคก้าวไกลถึง 104,833 คะแนน ยังไม่นับคะแนนของพรรคที่มีอุดมการณ์อนุรักษนิยมอื่นๆ เช่น พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ

ตารางที่ 1 รายละเอียดของคะแนนระบบเขตที่ไม่สัมพันธ์กับคะแนนของระบบบัญชีรายชื่อทั้งหมด

ผลการเลือกตั้งระบบเขตเรียงเฉพาะ อันดับ 1-3		ผลการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อเรียงเฉพาะ อันดับ 1-3	
เขต	ชื่อ-สกุลและพรรค	เขต	พรรค
1	1. สรรเพชญ บุญญามณี ประชาธิปัตย์ 40,521 คะแนน 2. สักกพันธ์ อนันต์พงศ์ ก้าวไกล 19,112 3. เจือ ราชนิธิ์ รวมไทยสร้างชาติ 17,509	1	1. รวมไทยสร้างชาติ 35,792 คะแนน 2. ก้าวไกล 31,055 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 12,494 คะแนน
2	1. ศาสตรา ศรีปาน รวมไทยสร้างชาติ 20,553 คะแนน 2. วชิราภรณ์ นิรันดราภรณ์ ก้าวไกล 20,385 คะแนน 3. จูรี นุ่มแก้ว ชาติพัฒนา 15,368 คะแนน	2	1. ก้าวไกล 30,324 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 28,833 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 7,202 คะแนน
3	1. สมยศ พลายดั่ง ประชาธิปัตย์ 39,577 คะแนน 2. ไพโร พัฒโน ภูมิใจไทย 20,703 คะแนน 3. ฉะฉิมภัตต์ เพชรคง ก้าวไกล 19,885 คะแนน	3	1. ก้าวไกล 32,224 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 29,963 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 17,456 คะแนน
4	1. ชนนพัฒน์ นาคสัว พลังประชารัฐ 32,320 คะแนน 2. ชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว ประชาธิปัตย์ 29,799 คะแนน 3. ร.ต.อ.อรุณ สวัสดิ์ รวมไทยสร้างชาติ 9,951 คะแนน	4	1. รวมไทยสร้างชาติ 33,006 คะแนน 2. ก้าวไกล 22,735 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 10,753 คะแนน
5	1. เดชอัครม ขาวทอง ประชาธิปัตย์ 54,343 คะแนน 2. พันเอกสนธิ บุญราศรี ก้าวไกล 14,230 คะแนน 3. ปรีชา สุขเกษม รวมไทยสร้างชาติ 9,800 คะแนน	5	1. รวมไทยสร้างชาติ 31,462 คะแนน 2. ก้าวไกล 28,454 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 16,364 คะแนน
6	1. สุภาพร กำเนิดผล ประชาธิปัตย์ 34,835 คะแนน 2. อนุกุล พุกขานาคศักดิ์ พลังประชารัฐ 33,648 คะแนน 3. ธวัชร์ ดำแก้ว ก้าวไกล 12,719 คะแนน	6	1. ก้าวไกล 29,342 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 22,339 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 15,871 คะแนน
7	1. ณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ ภูมิใจไทย 31,926 คะแนน 2. ศิริโชค โสภา ประชาธิปัตย์ 28,723 คะแนน 3. ธเนศ ล่องนาวา พลังประชารัฐ 20,983 คะแนน	7	1. ก้าวไกล 24,842 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 14,154 คะแนน 3. ประชาชาติ 13,987 คะแนน
8	1. พล.ต.ต.สุรินทร์ ปาลาเร่ ประชาธิปัตย์ 42,932 คะแนน 2. วสันต์ ชั่งหมาง ภูมิใจไทย 25,375 คะแนน 3. สุบิน หีมใบ ก้าวไกล 8,016 คะแนน	8	1. ก้าวไกล 26,387 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 18,531 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 13,524 คะแนน
9	1. สิงห์โต ขาวทอง ประชาธิปัตย์ 38,200 คะแนน 2. สมชาย เล่งหลัก ภูมิใจไทย 26,865 คะแนน 3. ทิพย์วรรณ ไกรสรนุเคราะห์ ก้าวไกล 19,729 คะแนน	9	1. ก้าวไกล 35,069 คะแนน 2. รวมไทยสร้างชาติ 27,771 คะแนน 3. ประชาธิปัตย์ 13,532 คะแนน

ที่มา : ผู้วิจัย

บทสรุปและข้อสังเกต

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้ง สส. เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 ของจังหวัดสงขลา สามารถสรุปและตั้งข้อสังเกตได้ 5 ประการดังนี้

1. ผลการเลือกตั้งระบบเขต พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งทั้งหมด 6 ที่นั่ง จากเดิมปี 2562 ได้เพียง 3 ที่นั่ง พรรครวมไทยสร้างชาติ 1 ที่นั่ง พรรคพลังประชารัฐ 1 ที่นั่ง และพรรคภูมิใจไทย 1 ที่นั่ง ส่วนผลการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อ คะแนนรวมอันดับที่ 1 คือ พรรคก้าวไกล ซึ่งชนะทั้งหมด 6 เขต อีก 3 เขตได้อันดับที่ 2 ในขณะที่พรรครวมไทยสร้างชาติคะแนนรวมได้อันดับที่ 2 โดยมีคะแนนอันดับที่ 1 จำนวน 3 เขต อีก 6 เขต ได้อันดับที่ 2 จึงกล่าวได้ว่า เมื่อพิจารณาในแง่ของความเป็นพรรคซึ่งสะท้อนจากระบบบัญชีรายชื่อชัดเจนมากกว่าระบบเขต เกิดการแข่งขันกันระหว่างพรรคก้าวไกลกับพรรครวมไทยสร้างชาติอย่างชัดเจน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนรวมอยู่ในอันดับที่ 3 และคะแนนห่างไกลจากอันดับที่ 1 และที่ 2 ในระดับที่มาก

ดังนั้น แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งในระบบเขตทั้งหมด 6 ที่นั่งจาก 9 ที่นั่งเพิ่มขึ้นจากเดิมในการเลือกตั้งปี 2562 ในขณะที่ระบบบัญชีรายชื่อคะแนนอยู่ในอันดับที่ 3 จึงไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นการฟื้นความนิยมของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์เพราะผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งพิจารณาจากคุณลักษณะและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครมากกว่าความเป็นพรรคหรือเลือกตัวบุคคลมากกว่าเลือกพรรค ดังรายละเอียดของพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งระบบเขตกับระบบบัญชีรายชื่อในข้อที่ 2.

2. เมื่อพิจารณาคะแนนของระบบเขตกับระบบบัญชีรายชื่อในแต่ละเขตเลือกตั้งพบว่า คะแนนสวนทางกัน ไม่มีเขตเลือกตั้งใดที่ชนะเลือกตั้งทั้งในระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อ บางเขตพรรคไม่มีผู้สมัครในระบบเขต แต่กลับชนะเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มาจากระบบเลือกตั้งใหม่ที่แตกต่างกันจากการเลือกตั้งปี 2562 เมื่อมีการใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ ส่งผลให้ผู้สิทธิเลือกตั้ง “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” ทั้งนี้ ตามที่ผู้วิจัยได้อภิปรายมาแล้วก่อนหน้านี้ ในประเด็นของความแตกต่างในการตัดสินใจเลือกของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งระหว่างระบบเขตกับระบบบัญชีรายชื่อ ในแง่ที่ระบบเขตผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งยังคงเลือกภายใต้ระบบอุปถัมภ์ การช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม การรู้จักมักคุ้นในพื้นที่มาอย่างยาวนาน หรือที่มักจะเรียกกันว่า “บ้านใหญ่” ไม่ได้เลือกจากการสังกัดพรรค แตกต่างจากการเลือกในระบบบัญชีรายชื่อ ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นในช่วงหาเสียงเลือกตั้งที่ผู้สมัครและทีมงานหาเสียงได้รณรงค์หาเสียงให้เลือกตนเองในระบบเขตเพื่อเอาตัวรอดก่อน ท่ามกลางการแข่งขันทางการเมืองอันเชี่ยวกรากที่แตกต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ

เป็นอย่างมาก ส่วนระบบบัญชีรายชื่อให้เป็นดุลพินิจหรืออิสระของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งว่าจะเลือกพรรคการเมืองใดที่ชื่นชอบ ไม่จำเป็นต้องเลือกพรรคเดียวกับที่ผู้สมัครในระบบเขตสังกัด ดังนั้นเมื่อพิจารณาในแง่ของความเป็นอิสระของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตามความชื่นชอบของตนเอง ปราศจากเงื่อนไขหรือปัจจัยในเขตเลือกตั้งซึ่งแตกต่างจากการเลือกในระบบเขต จึงกล่าวได้ว่า การเลือกในระบบบัญชีรายชื่อเป็นภาพสะท้อนถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างชัดเจนตามที่วิจัยได้เสนอถึงแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแล้วว่า ส่งผลต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งต่อพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจเลือกตั้งและส่งผลต่อพรรคการเมืองผ่านนโยบายหาเสียงของพรรค กรณีของพรรคก้าวไกล การคัดเลือกผู้สมัครในระบบเขตนั้น ดังที่ได้ให้รายละเอียดแล้วว่า ผู้สมัครไม่มีฐานทางการเมืองในท้องถิ่น ไม่เป็นที่รู้จักมักคุ้นของประชาชนเพราะเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ลงเลือกตั้งครั้งแรก บางเขตเพิ่งประกาศตัวก่อนวันสมัครรับเลือกตั้งไม่นาน แตกต่างจากผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์และพรรครวมไทยสร้างชาติอย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อพิจารณาอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านนโยบายหาเสียงของพรรคพบว่า พรรคก้าวไกลมีนโยบายหาเสียงสอดคล้องกับอุดมการณ์เสรีนิยม แตกต่างจากพรรคประชาธิปัตย์และพรรครวมไทยสร้างชาติที่มีอุดมการณ์อนุรักษ์นิยม

ผลการเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อที่พรรคก้าวไกลได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งปัจจัยหลักมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์รูปแบบต่างๆ อย่างขนานใหญ่และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารทางการเมือง เผยแพร่นโยบายหาเสียง ตลอดจนผลงานต่างๆ ของพรรคในอดีตที่แสดงบทบาทสำคัญเมื่อครั้งเป็นพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และการชื่นชอบนโยบายหาเสียงที่มีลักษณะก้าวหน้า ต้องการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำคะแนนระบบบัญชีรายชื่อของพรรครวมไทยสร้างชาติรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมทั้งคู่พบว่า มีคะแนนมากกว่าพรรคก้าวไกล ซึ่งมีอุดมการณ์เสรีนิยม เกือบครึ่งหนึ่งที่พรรคก้าวไกลได้รับ จึงยากที่จะสรุปได้ว่าอุดมการณ์เสรีนิยมได้เกิดและแบ่งบานในพื้นที่อนุรักษ์นิยมอย่างเช่นจังหวัดสงขลาแล้ว

ในขณะที่ในระดับเขต โอกาสที่พรรคก้าวไกลจะชนะเลือกตั้งค่อนข้างยาก เนื่องจากแนวทางการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่ต่างกันระหว่างระบบเขตกับระบบบัญชีรายชื่อ

3. หากพิจารณาคะแนนระบบบัญชีรายชื่อในแต่ละเขตเลือกตั้งโดยนำแนวคิดเรื่องความเป็นเมืองและชนบทพบว่า พรรคก้าวไกลชนะเลือกตั้ง 6 เขต โดย 4 เขตเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทมากกว่าความเป็นเมือง ในขณะที่พรรครวมไทยสร้างชาติชนะเลือกตั้ง 3 เขต โดย 1 เขตเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง

สูงมากเพราะเป็นอำเภอเมืองที่มีสถานที่ราชการทั้งพลเรือนและทหาร ตำรวจ มีสถาบันการศึกษาชั้นนำ ทั้งระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา ตลอดจนเป็นย่านเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกับการอธิบายของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ในหนังสือที่โด่งดังตั้งแต่ปี 2538 จนตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งจนถึงปัจจุบันเรื่อง สองนคราประชาธิปไตย: แนวทางการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย ที่สรุปว่า คนที่อยู่ในพื้นที่เขตเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนชั้นกลางมีความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองแนวเสรีนิยมประชาธิปไตยเช่นเดียวกับโลกตะวันตก เป็นผู้มีความรู้ทางการเมือง และการเลือกตั้งให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง ในขณะที่คนชนบทซึ่งมีชีวิตที่มีอิสระค่อนข้างน้อย ตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ต้องมีคนอุปถัมภ์ค้ำจุนในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย จึงมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับนักการเมืองที่สามารถให้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือในด้านต่างๆ เป็นผู้มีความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองแนวอนุรักษนิยม

ความไม่สอดคล้องจากการอธิบายของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ดังที่เสนอไว้ข้างต้นยังปรากฏให้เห็นจากคะแนนในระบบเขตสวทงกับระบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้ในระบบเขต คนชนบทมีพฤติกรรมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งตามที่เอนก เหล่าธรรมทัศน์ได้เสนอไว้ แต่ในระบบบัญชีรายชื่อมีความเป็นอิสระในการเลือกตามความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครพรรคต่างๆ ที่มุ่งเน้นการหาเสียงในระบบเขต ส่วนระบบบัญชีรายชื่อให้เป็นอิสระของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. การเลือกตั้งครั้งนี้ สื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดียมีบทบาทสูงยิ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของพรรคและผู้สมัคร ทั้งจากผู้สมัครและพรรคการเมือง สื่อมวลชน และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ข้อมูลต่างๆ ทางการเมืองอย่างแพร่หลายโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารประกอบกับการเข้าถึงหรือครอบครองเครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคมไม่ใช่เรื่องที่ยากลำบากเหมือนในอดีต สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบ แม้กระทั่งผู้สมัครและทีมงานหาเสียงก็ตระหนักถึงเรื่องนี้และยอมรับว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น แตกต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ เป็นอย่างยิ่งทำให้กลยุทธ์การหาเสียงมุ่งเน้นให้ชนะเลือกตั้งในระบบเขตเป็นสำคัญ ส่วนระบบบัญชีรายชื่อปล่อยอิสระให้เป็นดุลยพินิจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าจะเลือกพรรคการเมืองใดที่ชื่นชอบ ไม่จำเป็นต้องเลือกพรรคเดียวกับที่ผู้สมัครในระบบเขตสังกัด

5. การเลือกตั้งครั้งนี้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างแพร่หลาย แม้ว่าไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้แต่การออกมาเปิดเผยของผู้สมัครบางคนที่ยุติการหาเสียงเลือกตั้งก่อนวันหย่อนบัตรเลือกตั้ง

ด้วยการอ้างว่าไม่สามารถสู้กับการใช้อำนาจเงินของผู้สมัครรายอื่นๆ ได้ หรือหวั่นจะแน่นปิดล้อม ศูนย์ประสานงานของผู้สมัครเพื่อเรียกร้องค่าใช้จ่ายเพื่อเอาไปให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ตามที่ตกลงกันไว้ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ได้พอสมควรว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีการใช้เงินที่ไม่ถูกต้องในวงกว้างและมีผลต่อการแพ้ชนะของผู้สมัครในระบบเขต

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การซื้อสิทธิขายเสียงที่ระบาดอย่างหนักกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อน ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ต้องทำงานเชิงรุกเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่เช่นนั้น การเลือกตั้งครั้งต่อไปจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับนางานวิจัยไปใช้ของผู้สมัครและพรรคการเมือง

การเลือกตั้งครั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสูงยิ่งกว่าครั้งก่อนๆ ในการหาเสียงทั้งต่อผู้สมัครและพรรคการเมืองจึงมีความจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการหาเสียง ไม่สามารถใช้วิธีการหาเสียงแบบดั้งเดิมเป็นสำคัญเหมือนการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ ได้อีกต่อไป แต่ต้องคำนึงถึงการหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มาก และอย่างมีประสิทธิภาพโดยดำเนินการควบคู่กันให้การหาเสียงแบบดั้งเดิมเชื่อมโยงกับการหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังให้ความสนใจต่อการปราศรัยหาเสียงเวทีใหญ่ ผู้สมัครและพรรคการเมืองจึงต้องให้ความสำคัญในการปราศรัยทั้งผู้พูดที่จะดึงดูดผู้ฟังและเนื้อหาสาระที่ผู้ฟังให้ความสนใจโดยเฉพาะนโยบายหาเสียง ทั้งนี้การปราศรัยหาเสียงในเวทีใหญ่ต้องเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตามแพลตฟอร์มต่างๆ ควบคู่กันด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- พิธายกทัพแก้วไกล เปิดปราศรัยใหญ่สงขลา วัยรุ่น วัยทำงานเชียร์ลั่น สัมรักพ่อนะ. (2566, 7 พฤษภาคม). เดลินิวส์ออนไลน์. <https://www.dailynews.co.th/news/2303703/>
- สันตติ โภธิสา. (2566, 7 กุมภาพันธ์). เผยตัวเลขคนไทยแต่ละเจเนอเรชัน ตัวแปรสำคัญเลือกตั้ง 2566. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaibps.or.th/now/content/61>
- บุษอริ ยี่หะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550: จังหวัดสงขลา. สถาบันพระปกเกล้า.
- บุษอริ ยี่หะ. (2562, 6 มกราคม). พฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เลือกคนมากกว่า เลือกพรรค. มติชนออนไลน์. https://www.matichon.co.th/article/news_1305181
- บุษอริ ยี่หะ. (2563). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดสงขลา. สถาบันพระปกเกล้า.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2559, 11 กุมภาพันธ์). ประจักษ์ ก้องกีรติ: ระบบเลือกตั้ง “จัดสรรปันส่วนผสม” : ปัญหาและทางออก. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2016/02/64002>
- ผู้สมัคร ส.ส.สงขลา “ภูมิใจไทย” ถอดใจเพราะไม่มีเงินซื้อเสียงตามคำเรียกร้อง. (2566, 13 พฤษภาคม). ผู้จัดการออนไลน์. <https://mgronline.com/south/detail/9660000044207>
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง https://www.ect.go.th/web-upload/migrate/download/article/article_20201002121233.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566. ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบสื่อและการพิมพ์.
- หาดใหญ่ | หัวคะแนนพรรคภูมิใจไทยพร้อมด้วยชาวบ้านเกือบ 100 คน บุกรุกทำการพรรคภูมิใจไทย เขต 2 สงขลา ทวงถามเรื่องเงิน 1 พันบาท ทางด้านผู้ลงสมัครของพรรค ย้ำไม่มีการซื้อเสียง. (2566, 14 พฤษภาคม). HATYAI FOCUS. <https://www.hatyiaifocus.com/news-detail/24133/>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). สองนคราประชาธิปไตย : แนวทางการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ภาษาอังกฤษ

- Grigsby, Ellen. (2005). *Analyzing Politics: An Introduction to Political Science*. (3rd Edition). Thomson Wadsworth.
- Hay, Colin. (1995). Structure and Agency. In David Marsh & Gery Stoker (Eds), *Theory and Methods in Political Science* (pp. 189-206). St. Martin's Press.
- Heywood, Andrew. (2002). *Politics*. (2nd Edition). Palgrave.
- Hloušek, Vit & Kopecek, Lubomir. (2010). *Origin, Ideology and Transformation of Political Parties: East-Central and Western Europe Compared*. Routledge.
- Kenig, Ofer & Pruysers, Scott. (2018). The Challenges of Inclusive Intra-party Selection Methods. In Guillermo Cordero & Xavier Coller (Eds), *Democratizing Candidate Selection: New Methods, Old Receipts?* (pp. 25-48). Palgrave Macmillan.
- Ranney, Austin. (1993). *The Governing: An Introduction to Political Science*. (6th Edition). Prentice Hall International.
- Roskin, Michael G., Cord, Robert L., Medeiros, James A. & Jones, Walter S. (2016). *Political Science: An Introduction*. (4th Edition). Pearson.